

metaFORA

po HAiku

preDRAMAMI se

S3P

NAGRAJENI PRISPEVKI

2019/20



V Mestni knjižnici Ljubljana mladim med 15. in 25. letom ponujamo priložnost za izražanje kreativnosti na področju literarnega ustvarjanja in jih vabimo, da sodelujejo na natečajih za: kratko zgodbo **metaFORA**, haiku poezijo s fotografijo **poHAIKUj**, dramsko delo **preDRAMi se** ter strip **S3p**.

Odzivnost mladih, ki je zrasla iz prgišča želje po spodbujanju kreativnosti, nas opogumlja, da nadaljujemo z literarnimi natečaji, ki smo jih povezali pod skupnim imenom Oddaj na natečaj v MKL. V sezoni 2019/2020 smo razpisali natečaj metaFORA za najboljšo kratko zgodbo na temo barv, natečaj poHAIKUj haiku poezije s fotografijo, natečaj dramskega pisanja preDRAMi se, ki je obeležil 50-ti Svetovni dan Zemlje ter natečaj stripa S3p na temo glasbene skupine »The Beatles«.

Z natečajem za najboljšo kratko zgodbo metaFORA smo vzpostavili projekt mednarodnega sodelovanja s Knjižnico Vladimira Nazora – Knjižnice grada Zagreba, kjer tovrstni natečaj pripravljajo že vrsto let.

Razpisi vseh štirih natečajev so bili odprti od 15. novembra 2019 do 15. marca 2020. Knjižnica vsebuje nagrajene prispevke.

Vsebina

2 metaFORA 2020 – Pobarvaj svojo zgodbo

- 6 Dominik Milotč: Zaznati in biti zaznan
- 9 Bronja Vencelj Merc: Onostransko rjava
- 12 Jurij Medic: Rdeči tlakovec

16 poHAIKUJ 2020 – Haiku & fotografija

- 18 Ajda Gostinčar
- 18 Uršula Vratuša Globočnik
- 19 Ajda Gostinčar
- 19 Marko Zupan

20 preDRAMAMI se 2020 – Zemlja pleše

- 23 Julija Mihovec: Zemlja nič več ne pleše
- 29 Simon Grad: Tisoč let že zemlja pleše
- 39 Nina Jelovšek: Od Lune do Zemlje in nazaj

46 S3p 2020 – The Beatles

- 47 Jaka Florjančič, Rumena podmornica

metaFORA 2020

Pobarvaj svojo zgodbo

Na natečaj za najboljšo kratko zgodbo metaFORA 2020 – pobarvaj svojo zgodbo, ki ga je Mestna knjižnica Ljubljana razpisala v sodelovanju s Knjižnico Vladimira Nazora – Knjižnice grada Zagreba, je prispelo 24 prispevkov. Zelo nas veseli, da ste se našemu povabilu k sodelovanju odzvali avtorice in avtorji iz celotne Slovenije. S strani fantov smo prejeli 6 prispevkov in s strani deklet 18.

Žirija:

Ida Mlakar Črnič – pisateljica in knjižničarka, zaposlena v MKL
Veronika Šoster – literarna kritičarka, publicistka in pesnica
Damjan Zorc – literarni kritik, prevajalec in lektor
Eris Škerl – zmagovalka natečaja metaFORA 2019

Nagrajenci:

1. Dominik Milotć: Zaznati in biti zaznan

Nenavadna, spretno napisana pripoved, ki bi jo lahko označili kot znanstveno, postavlja v ospredje dialog med nevrologom in biokemikom. Tema njunega pogovora je simptom grafično barvne sinestezije, s katerim se »pacient« razkrije doktorju, specialistu iz nevrologije, ker verjame, da bo soočenje dveh strokovnih mnenj odgovor na njegova

pereča vprašanja. Izkaže se, da zaznava grafičnih znakov, s katerimi se biokemik sooča pri svojem vsakdanjem raziskovalnem delu, preučevanju polimorfizmov človeškega genoma, presenetni in osupne celo nevrologa. Gre za ne navadno zaznavo, v kateri pacient v barvnih odsevih štirih črk genetskega zapisa, ki si ponavljajoče sledijo v neskončnih vrstah, prepozna obraz starca. To ga do dna vznemiri in utrdi v prepričanju, da je prišel na sled pomembnemu znanstvenemu odkritju, v katerem igra ključno vlogo odziv njegovih možganov. Celo več. Zaslutimo, da se mu skozi skrivnostni obraz starca razkriva vprašanje o samem bistvu človeškega in njegovi bivanjski dovršenosti. Odgovora na uganko, »kako je do tega prišlo in v čem je bistvo povezave«, nevrolog nima. In medtem ko znanost v podobi zdravnika previdno molči, ovita v svojo vzvišenost in varno skrita za predvidljivo diagnozo migrene, specialist obiskovalcu predpiše protibolečinske tablete in ga naroči na ponoven pregled, saj za eksistencialne težave »bolnikov« nima boljšega zdravila.

2. Bronja Vencelj Merc: Onostransko rjava

Zgodba o slikarju in skrivnostni barvi mumije je simbolična pripoved, ki zahteva nekaj branja med vrsticami in razvozlavanja, kaj vse bi se utegnilo skrivati za simboličnimi podobami v kontekstu temačnega, skoraj morbidnega vzdušja slikarjevega ateljeja, ki je "poln mrtvih ljudi." Na kratko, to ni branje na prvo žogo, saj ponuja različne poudarke, razlage in bralne izkušnje. Ob njih se bralcu odpira cela kopica vprašanj o tem, kdo so mrtvi ljudje, ki so

upodobljeni na umetnikovih slikah in zakaj jih umetnik dojema kot mrtve ter kaj ga žene, da jih slika z barvo, ki "je narejena iz dejanskih mumij", ko pa se mu slikanje z njo upira, skorajda studi, zlasti ko se po treh letih odloči zaključiti svojo nedokončano delo *Vstop v podzemlje*, ki jo na koncu s svojimi drugimi slikarskimi deli "pokoplje" na vrtu. Ob vseh ugankah, ki jih avtor zastavlja bralcu, je zgodbo možno razumeti tudi enoznačno, kot pripoved o slikarjevi ustvarjalni krizi, dvomu v živost in vitalnost lastnega dela in o iskanju pristne in nepotvorjene umetnosti. V tem okviru se tudi zaključni del zgodbe lahko bere kot razpotje na slikarjevi poti, nov začetek, ne kot dokončno slovo in odpoved umetniškemu ustvarjanju, temveč samo konceptu, ki ga je umetnik prerasel.

3. Jurij Medic: Rdeči tlakovec

Avtor zgodbe *Rdeči tlakovec* je napisal zanimivo družbenokritično pripoved z elementi politično motivirane »kriminalke«, polne akcije, postavljene v sodobno družbeno stvarnost Severne Koreje, v kateri sta policijski nadzor, vojska in diktatura del vsakdanjika. V izbrani okvir je postavil zgodbo doktorja Sunghoona, »srečneža«, ki se je smel nekaj časa izobraževati v Ameriki, in kjer spozna, »da ima svet več kot en vidik.« Doktor Sunghoon je na poti v službo naletel na vojaško zaporo. Zgodil se je incident. Eden izmed tlakovcev na trgu Kim Il Sunga je pobarvan z rdečo barvo. Nedvomna provokacija, za katero zagotovo stoji zunanji sovražnik. Začela se je obširna preiskava, v kateri se ne povsem po naključju znajde tudi doktor Sunghoon, ki iz

nevarne situacije pomaga tako Američanu, ki je bil poslan na posebno misijo solo diverzije, z nalogo, »da se začnejo stvari v Severni Koreji premikati«, kot tudi starejši sosed, h kateri se agent zateče, čeprav v resnici išče doktorja Sunghoona. Spretno napisana akcijska zgodba z simbolno poanto barvanja tlakovcev z rdečo barvo sredi Severne Koreje je prepričljiv poskus uporabe žanra, prostodušno postavljenega v realen čas in prostor, kakor koli je že to težko, z upanjem na odstranitev vseh vojaških zapor, predvsem tistih v glavah.

Vzporedno pa se je zaključil tudi natečaj za kratko zgodbo KROMO metaFORA 2020 na Hrvaškem. Knjižnica Vladimira Nazora – Knjižnice grada Zagreba, ki je avtorica projekta metaFORA, je zmagovalce razglasila 23. aprila 2020. Žirija, ki so jo sestavljali Zoran Pongrašić, Irena Krčelić, Luka Ostojjić, Tanja Radović in Marina Hudolin je prve tri zmagovalne zgodbe razvrstila tako: *Šporkica* – Mario Majdić Natrlin, *Terapija* – Maja Marchig-Đurđić, *Slučaj ID: 6023830* – Jana Jureško.

Dominik Milotć

Zaznati in biti zaznan

Izr. prof. dr. M. K., dr. med., spec. nevr., ga je še enkrat sumničavo premeril izza kartoteke. »Grafično barvna sinestezija pravite ... moram reči, da se s tem ne srečujemo pogosto. Predvidevam, da ste do tega izraza prišli preko spleta?«

Asist. razisk. dr. R. K., univ. dipl. biokem., se je nekoliko užaljeno zdrznil. »Osebni zdravnik me je napotil na določene strokovne vire. Seveda pa sedaj vam prepuščam, da ocenite, za kaj gre.« Robertu ni bil všeč zdravnikov odnos. Tudi sam je bil izobražen strokovnjak na sorodnem področju in počutil se je dovolj usposobljenega za enakovredno razpravo o zadevi. Pravzaprav si je pregled predstavljal kot nekakšen strokovni posvet, zato je sedaj še toliko bolj začutil neprijeten zdrs v kožo bolnika.

Zdravnik je v besedah zaznal nekoliko ostrine, zato se je oblastno nagnil naprej in si z mezincem popravil očala. »No pa mi bolj podrobno razložite, v čem je vaša težava. Iz zapisov osebne zdravnice sem razbral samo, da je tudi ona precej zmedena.«

»Ob črkah vidim barve, in sicer na način, da je posamezni črki pripisana natanko določena barva, ki jo nujno spremlja. Pri tem si določene črke delijo isto barvo: tako sta A in F zmeraj rdeča, B, G in H pa so modri. V bistvu ne gre toliko za obarvanje, kot za prisotnost barvne avre, ki spremlja črn, pomenski del besed. Mislim, da gre za tipičen primer grafično barvne sinestezije.«

Zdravnik se je ponovno naslonil nazaj in prekrižal noge. Stvar ga je pričela rahlo zabavati, čeprav bolj na strokovni kot osebni ravni. »Hm, zanimivo, ja. Ampak dovolite, da vas vprašam, kaj ste imeli v mislih, ko ste omenili pomenski del besed? Želite reči, da ob branju besedila te barvne avre za vas nimajo prav nikakršnega pomena?«

Robertov obraz se je sedaj prvič sprostil in pridobil zaupljiv videz. »Ravno za to gre, zelo me veseli, da ste ujeli to podrobnost. Motnja je pri meni prisotna že od nekdaj in pravzaprav nikoli ni predstavljala nikakršne težave. Stvar se je pričela zapletati šele, odkar sem začel delo na projektu preučevanja polimorfizmov človeškega genoma. Saj veste, kako je to videti ... Neskončna zaporedja nukleotidov, ki se vrstijo na ekranu v podobi A-jev, T-jev, C-jev in G-jev in nam povedo o človeku več, kot je kdorkoli kadarkoli vedel o njem. Takrat pa se je zgodila tista nenavadna zadeva, zaradi katere sem sedaj tukaj. Že takoj na začetku sem opazil, da se z barvnimi avrami nekaj dogaja. Navajen sem bil njihovega medlega sevanja, kakšen milimeter od zgornjega in levega roba črk. V vsakodnevnem življenju jih praktično nisem več opazal. Med tisoči črk, ki so se vrstile pred menoj na zaslonu, pa so izgubile jasne obrise in se pričele zlivati vzdolž vrstic genetskega koda. Nekaj časa je trajalo, preden sem spoznal, da z zaslona vame gleda obraz.«

Tukaj se je ustavil, da bi zdravniku dal čas za primeren odziv, a je ta samo nekoliko nagubal čelo in zamomljal: »Hm ... obraz pravite?«

»Obraz, ja! Ampak pazite zdaj, to pri celotni zadevi sploh ni najbolj bistveno. Povejte, kaj bi pričakovali, čigav mislite, da je bil obraz?«

»Res ne vem, kaj bi pričakoval.«

»Dojenčka seveda! Kaj drugega bi lahko pričakovali ... ampak ne! Vame je boljščal obraz starca, ves zguban in utrujen od življenja, s sledovi majhnih brazgotinic in sončnih peg. Ali razumete, o čem govorim? Tukaj gre za nekaj izjemnega, znanstveni preboj, razlago usode na molekularni ravni. Bil sem tako vznemirjen, da je to na žalost sprožilo enega mojih napadov migrene in sem za več dni obležal v postelji. Seveda sem takoj, ko sem si nekoliko opomogel, poiskal zdravniško pomoč. Mislim, da je za razumevanje odkritega pojava ključna prav posebnost v delovanju mojih možganov, ki je iz njih naredila edinstven znanstveni instrument. Sedaj je na vas, da ugotovite, kako je do tega prišlo in v čem je bistvo povezave.«

V ambulanti je zavladala tišina, ki jo je zmotilo samo občasno brnenje podolgovatih stropnih luči. Zdravnik je počasi listal po kartoteki. Nenadoma je začutil utrujenost predolgega delovnega dne. Na srečo so bili otroci pri mami in bo lahko preživel miren večer pred televizijo. Spomnil se je, da že ves popoldan ni jedel. Mogoče bi se na poti domov lahko ustavil v samopostrežni restavraciji ... ali pa bi si raje privoščil eno izmed treh pripravljenih azijskih jedi, ki so jih prodajali v trgovini na vogalu ulice. Bolnikov napeti obraz ga je opomnil, da je že predolgo tiho.

»Hm, ja ... migrena pravite? Predpisal vam bom nekaj proti bolečinam in vas naročil čez dva meseca. Motnje v zaznavah so tipičen znak, ki napoveduje napad, tako da vam glede tega ni treba biti v skrbeh. Bolečino bomo pa že obvladali.« Na hitro je odslovil bolnika, uredil še nekaj birokratskih zadev in se brez posebnih misli odpravil z oddelka v hladen in brezbarven večer.

Bronja Vencelj Merc

Onostransko rjava

Thomas Jones je zgroženo strmel v posodo rjavega pigmenta. Steklena čaša je bila označena z napisom "Mummiæ" – vendar kljub imenu mumijina rjava ni bila zbledela, pusta barva muzejskih eksponatov, temveč bogata, topla temnorjava. Thomasovim slikam je dala nežnost in naravno pristnost, zato je pogosto naročil večje količine barvila. Z njim je slikal portrete, naravna tihožitja in mitološke prizore.

Thomas je silno rad uporabljal mumijino rjavo. Dokler ni izvedel, da je narejena iz dejanskih mumij.

Če to dejstvo ne bi bilo tako grozljivo, bi se mu zdelo skoraj komično. Božanski vladarji so nekoč vladali najbolj veličastni civilizaciji starega sveta; skrbno ohranjeni so tisočletja nemoteno počivali v zlato okrašeni grobnici. In nato jih je nekdo iztrgal iz groba, zmllel, spremenil v pigment ter poslal v majhen slikarski atelje na jugovzhodu Anglije.

Jones je prozorno posodo pridržal proti oknu, kot da bi v fino mletem prahu poskušal poiskati mrtve kralje. Čaša je bila skoraj prazna – pigmentni prah je komaj pokril njeno vbočeno dno. Skozi steklo je videl ukrivljeno in popačeno podobo svoje nedokončane mojstrovine – *Vstop v podzemlje*. Orfejev obraz je bil prazen oval že 3 leta – Thomas je želel sliki vdihniti resnično onostranski občutek, vendar mu to ni nikoli uspelo.

Njegov atelje je bil poln mrtvih ljudi. Viseli so na njegovih stenah, se držali njegovih čopičev in oblačil. Bili so v toplem siju sončnega zahoda *Mlina v dolini*, v valovitih laseh *Ofelije*, v lesenem jamboru *Odisejeve skušnjave*. Njegove slike ne bi bile njegove brez mrtvih ljudi, brez mumi-jine rjave. Thomas je vedel, kaj bo potrebno storiti. Vedel je tudi, kaj bo moral za to žrtvovati.

Jones je odkorakal v drvarnico in zgrabil lopato. Bila je nekoliko zarjavela, ročaj nekoliko razmajan – Thomas ni bil ravno strasten vrtničkar. Za njegovo hišo, na vedno senčni strani je bila majhna zaplata steptane, nerodovitne prsti. Tu je slikar zasadil rezilo lopate v tla in začel kopati. S prvim zamahom je izruval trdovraten, neugleden plevel in razkril temnorjavo zemljo, ki je ležala pod trato. In potem je kopal, kopal, dokler mu kup prsti ni segal do sredine kolen, dokler ni več čutil rok, ki so zasajale lopato v trdo prst, dokler njegov obraz ni bil prekrit z vlažno, temnorjavo zemljo – dokler ni skopal majhnega, pravokotnega groba.

Thomas je na tla spustil lopato. Obrisal je pot z obraza. Obrisal je solze z obraza. V ateljeju se je umil in preoblekel v svoj najboljši suknjič. S stene je potegnili *Mlin v dolini* in *Ofelijo* in *Odisejeve skušnjave* in *Hraste ob potoku* in ...

Vse slike je ovil z belo, laneno rjuho ter jih odnesel na dvorišče. Svitek je nežno položil v izkopano luknjo. Za trenutek je postal, se vprašal, če naj kaj pove, če naj kaj zaigra na staro flavto, ki jo je imel v predalu, če naj zašepeta molitev. V tišini se je s sklonjeno glavo vrnil v atelje.

Njegov dom je bil prazen. O njegovem življenjskem delu so pričale zgolj temne lise na ometu. Na stojalu je stala zgolj ena slika – *Vstop v podzemlje*.

Thomas je zadnje ostanke mumijine rjave z vodo zmešal v barvilo. Vanj je negotovo pomočil čopič – orodje je zadržal nekaj milimetrov pred obrazom človeka, ki se je spuščal v onostranstvo. Kar je počel, se mu je upiralo, skoraj studilo – vendar je vedel, da to mora storiti. Naslikal je polna usta, razpotegnjena v komaj opazen nasmešek. Naslikal je eleganten, kraljevski nos. Naslikal je ponosne oči, ki so neustrašno zrle v posmrtno življenje.

Ko je bila slika končana, jo je položil k ostalim in jo pokril s toplo, temnorjavo zemljo.

Jurij Medic

Rdeči tlakovec

Doktor Sunghoon Huang se je zbudil ob 7:30. Bil je čas za zajtrk in gledanje prvih jutranjih poročil, ki jim je sledilo jutranje slavljenje in opevanje velikega vodje. Ob osmih bi moral iti na delavski avtobus, ki bi ga moral odpeljati iz predmestja v center Pjongjanga, a je rahlo zamujal. »Hm. Zanimivo.«

Doktor, ki ga danes spremljamo za detajl bolje kot vlada vse prebivalce Severne Koreje, je eden izmed »srečnežev«, ki so jih poslali na izobraževanje na Zahod, za pridobivanje ustreznih znanj. Spoznal je, da ima svet več kot en vidik. Da se zgodovina ni odvijala povsem tako, kot so jih učili v severnokorejskih šolah. Sicer naj bi to preprečevalo Sunghoonovo spremstvo, pa se so polenili. Oblast nima močne čezoceanske roke. Kar mu je od zahoda ostalo, je bilo le še medicina, bolezni in metode zdravljenja. Drugega o zahodu ni smel nikoli spregovoriti.

Med rahlo skrivno zamišljenostjo je prispel v središče. Njemu in osebju je bilo dovoljeno iti po ulici, po kateri je navadno ob praznovanjih korakala vojska. »Na čast rdeče zvezde v modrem sendviču,« kot si je rad rekel. Pa ne preglasno. Pa ne danes.

»Prosim, obrnite se in pojdite okoli!« je dejal vojaški oficir.

»Saj imam prepustnico, spusti me, sine.«

»Ne morem. Zgodilo se je nekaj neobičajnega. Če nočete, da se kaj takega zgodi tudi vam, potem me ubogajte.«

»Že prav, že prav,« je odgovoril Sunghoon. »Saj pa ni tu le običajne straže,« si je mislil. »Hm. Zanimivo.«

Doktor je vedel, da mu radovednost lahko nako-plje veliko težav. Tega so se zavedali tudi drugi v bolnici, v kateri je delal. Zato je imel srečo, da je bila ena izmed njegovih sodelavk tista, ki je prijavila »nekaj neobičajnega«.

Na trgu Kim Il Sunga je zjutraj opazila rdeč tlakovec, živo izstopajoč med mrtvo sivimi sosedi. Sodelavka je dobila pohvalo lokalne policije za prijavo tega incidenta. Zgodba Sunghoona ni posebno premaknila, razen začudenja nad drznostjo ... norca. Za drugega ga ni imel.

Z iskrenim upanjem, da od te zgodbe ne bo nič več kot en bolje sčiščen tlakovec, se je po dnevu zdravljenja doktor vrnil domov. V poročilih o njem niso poročali. »Miren spanec, prha ...« si je dejal, ko je iz sosednjega stanovanja slišal krike.

Bila je starejša gospa, ki je Sunghoon ni posebej dobro poznal. Naenkrat je zaslišal top pristanek na svojem balkonu. Zagledal je mladega, bledega belca. V tistem trenutku mu je bil enak, tudi sam je prebledel. Nakazal je prišleku, naj ostane in visi z balkona za kamuflažo.

V sosednjem stanovanju je že mrgolelo policistov. »Čakajte, čakajte!« je zavpil doktor. »Kaj vam nisem predpisal zdravil za preganjavico?« Poleg tega da je bil povprečen zdravnik, je sam pri sebi vedel, da je situacijsko gledano slikar. Okoli sebe je zdaj naslikal prizor umsko bolne starke, ki je odlično opravila svojo vlogo, policisti pa so bili klub prepričanju izjemno jezni.

»Glejte, da se to več ne ponovi! Če ne vas bomo odpeljali na prevzgojo!«

»J-j-ja, gospod,« je zajecjlala soseda.

»Vi pa doktor!« je nadaljeval oficir: »Hvala, da ste nas opozorili. Mislili smo že, da ga skriva. Lahko noč.«

Sunghoon je le odzdravil, kljub temu da je opazil oficirjev spodrsljaj. Vedel je, da bo dosti zvedel že od svojega prišleka.

Ko je belec splezal z balkona v stanovanje, mu je Sunghoon nakazal, naj govori po tiho.

»Najprej mi povej, kaj se dogaja!«

»Sem George Stanley, ZDA, posebna enota za nikoli izvajane operacije, solo divizija. Moja naloga je, da se začnejo stvari v Severni Koreji premikati in da se Amerika lahko končno neha ubadati z dinastijo Kim. Včeraj sem pobegnil svojim turističnim nadzornikom. Presneto težko, če lahko priznam ...«

»Nadaljuj,« je monotono rekel namrščeni doktor.

»Prav,« je nadaljeval George: »Danes zjutraj sem začel z osrednjo nalogo misije, to je barvanje trga v rdečo. Tako veliko in šokantno spremembo je težko prikriti. Prav tako bi pokazala ne-vsemogočnost režima. Kravate nad mano pravijo, da gre za ljudi, bog vedi, za kaj gre v resnici.«

»Hm. Zanimivo,« je dejal doktor in se za minuto umaknil v razmislek. Sodelovanje s prišlekom bi definitivno očrnilo njegovo mirno življenje. Vseeno je imela prišleškova misija vsaj v predstavi dober namen. Če mu je uspelo enkrat, mu lahko tudi še drugič. A vendar ...

»Ne vem, kako so kravate mislile, da se morebiti potegneš iz svojih dejanj živ. Trg bo morebiti rdeče barve, ampak ga bo verjetno neprostoovoljno pleskala tvoja kri!« Sunghoon je zavzdihnil in nadaljeval mirneje. »Moj najboljši predlog je, da poskusiš pobegniti iz države v Južno Korejo, nazaj pa se ne vračaj. Sosedo bi lahko pobrali, in prav tako lahko mene.«

Kljub svojemu govoru je prej kot razum v sinjih očeh prišleka našel osuplost oropanega. »Sunghoon Huang, obljubili so mi vašo pomoč ...« »Kdo? Kako? Nikoli nisem ...« »Bivali ste v Ameriki v času študija, je tako?« Doktor je pisano obstrmel. »Tudi v Ameriki niste nikoli sami doktor.«

»No, to je vsa moja pomoč,« je dejal doktor po minuti tišine: »Do jutra lahko načrtuješ svoj pobeg. Če si zjutraj še tu, se bom začel dreti.« Tako se je poslovil od svojega prišleka in šel spat.

Življenje v Severni Koreji se velikokrat zdi kot deja vu, saj ni imelo dosti različic. In jutro prejšnjega dne se je ponovilo. Zamujajoč avtobus, zaprt trg. »Kaj pa je danes?« je vprašal doktor Sunghoon. »Spet nekaj neobičajnega,« je dejal oficir in pripomnil. »Še malo pa bo običajno.« Doktor je videl poleg prvega pobarvanega tlakovca še 7 novih. »Hm. Zanimivo.«

poHAIKUj

Haiku & fotografija

Na natečaj smo prejeli 46 prispevkov. Sodelovalo je 18 avtorjev in avtoric (14 avtorjev s tremi kompleti in 4 avtorji z enim kompletom). Vsak avtor se je lahko predstavil z največ 3 kompleti fotografije in haikuja. Žirija je izbrala prva tri mesta kompletov, poleg tega pa še najboljšo fotografijo in najboljši haiku. S strani fantov smo prejeli 13 prispevkov in s strani deklet 33.

Žirija in njena beseda o nagrajenih izdelkih:

Alenka Zorman – članica Haiku društva Slovenije

Janja Jazbec – bibliotekarka, zaposlena v MKL

Ingrid Verdnik Pal – oblikovalka, zaposlena v MKL

Eva Tomažič – zmagovalka natečaja poHAIKUj 2019

Nagrajenci:

1. Ajda Gostinčar

Temačna fotografija narave, na kateri zaznamo obrise krokarjev in črno-sivo praznino. Krokar, ptica smrti, podoba temačne plati življenja kot so osamljenost, bridkost in smrt v nas sproži glasen krik.

2. Uršula Vratuša Globočnik

Zanimiv haiku lahko razumemo kot upor posameznika v svetu, kjer vlada čredni nagon in kot pogum, da zavijemo na samosvojo pot. Fotografija moškega akta, segajočega

za senco, lepo dopolnjuje sporočilo haikuja. Fotografija ima ravno pravšnje ravnovesje svetlobe in teme. Senca roke je prisposoba golih drevesnih vej, za katerimi se steguje moško telo, da bi doseglo tisto, kar si tako zelo želi. Ali mu bo uspelo, pa je odvisno, kako močna je ta želja v njem.

3. Ajda Gostinčar

To je senrju, saj govori o človeku: zanimiv predvsem zato, ker sonce zastira pogled, ko bi sicer prej pričakovali, da je senca tisti vzrok. Fotografija je lepa kombinacija sonca in sence v enem in edinem odprtem oknu (od štirih) ter sence na drugem delu hiše z zaprtimi polknicami.

Nagrada za najboljšo fotografijo:

Marko Zupan

Zelo »zenovska« fotografija; združuje preteklost, zgodovino, minljivost in novo (zeleno) življenje, združuje trdoto kamna in mehko mladih listov, ki se nežno, krhko, a vztrajno vzpenjajo k soncu. Živo, pozitivno, vedno najde prsto pot.

Nagrada za najboljši haiku:

Ajda Gostinčar

Haiku krika, praznine in strahu. Dobra ubeseditev prežeče nevarnosti in temine, ki lahko predstavlja stanje, v katerem se lahko v svojem svetu znajde vsak izmed nas.

Ajda Gostinčar

glasnemu kriku
odgovarja praznina
prežeče noči



Uršula Vratuša Globočnik

Stremljenje dreves
tja v sonce, v smeri nebes,
le jaz – za senco.



Ajda Gostinčar

Sonce zastira
hrepenenje v očeh,
ko čakam nate.



Marko Zupan



preDRAMI se

Zemlja pleše

Na natečaj za najboljše dramsko delo (enodejanko), ki je potekal v znamenju 50-ega Svetovnega dne Zemlje, je prispele 5 prispevkov. S strani fantov smo prejeli 1 prispevek in s strani deklet 4.

Žirija:

Simona Hamer – dramaturginja in dramatičarka

Barbara Kaiser – bibliotekarka, zaposlena v MKL

Rok Bozovičar – gledališki kritik, urednik

Jošt Vodušek – zmagovalec natečaja preDrami se 2019

Nagrajenci:

1. Julija Mihovec: Zemlja nič več ne pleše

Pisanje drame s personifikacijo planetov izgleda kot spogledovanje z grško mitologijo. Vloge so temu primerno podeljene Saturnu, Jupitru, Veneri, Zemlja pa ostaja zemlja, brez svoje božanskosti, ki ga sicer vsebuje ime Gaia. Prav nič ugledna, čisto nemočna proti bolezni, ki se ji reče Homo sapiens. Začetni prizor spominja na popularno zdravniško telenovelo. Dialogi so napisani neprisiljeno, tako da se slika bralcu kar sama odvija pred očmi, podton pa je humoren. Celo vključitev besedilno predelane popevke deluje v smislu sproščanja atmosfere. A cela satira ima za okvir nekaj, kar se v trenutni situaciji kaže kot resen problem – okuženost nič več božanske Zemlje, pacientke doktorja Jupitra, ki jo tare resna nadloga – človek. Ak-

tualna epidemiološka situacija gledana s stališča bogov – planetov, ki delajo v zdravstvenem domu Rimska cesta, nekoliko spominja na idejo Douglasa Adamsa, da smo samo poskusne živali nekoga, ki se igra z nami. Kaj »božanske« družbene elite nameravajo s človeštvom?

Satira s primerno izrisanimi značaji oseb, tekoče spisanimi dialogi in dramskim lokom, ki teče brez zatikanja. Večno aktualno besedilo, le da bo naslednjič zdravilo za Zemljino okužbo s človekom (naša) nova epidemija.

2. Simon Grad: Tisoč let že zemlja pleše

Tisoč let že zemlja pleše s pomočjo žlahtne tradicije absurdistične dramatike na novo interpretira genezo človeštva. Tako na strukturnem kot na vsebinskem nivoju beremo spretno izpisano in domišljije polno montažo zgodovinskih dejstev, ki jih še dodatno začini poigravanje s citati, stereotipi in referencami na različne verske dogme. Tako nam Mirna, Mamert in Janez med drugim uprizorijo vzpostavitev monetarnega sistema, trgovskih poti, »verske igrice« med kristjani in pravoslavci, pa križarske vojne in ostale verske morije, prilaščanje sveta skozi kolonizatorske težnje, nacizem ali ustanavljanje izraelske države. Kaos se stopnjuje vse do hirošimskega BUM-a, ki opustoši oder in dogajanje. Nov svet, ki se vzpostavi na pogorišču ekološke katastrofe, nam pokaže zgolj poražence: depresivne posameznike, iščoč olajšanje v samopoškodbah, tehnološke vernike z natisnjenimi možgani in prezrto eksploatirano delovno silo, ki (v tretjem svetu) umira od lakote. »Preklet bodi homo sapiens!« zadoni (božanski) Glas, ko se po dne-

vu spanja zbudi, medtem ko je (nemi) lik nekdanj valujočega Morja po »obogatitvi« z vsemi civilizacijskimi mejniki zgolj mrtva in strupena mlakuža, polna plastike.

Kratka drama Tisoč let že zemlja pleše nam v enem non-šalantnem gledališkem zamahu servira vse grehe človeške vrste in z jasnim ekološkim angažmajem pokaže, kako vsa-kršno izkoriščanje neobhodno vodi v katastrofo.

3. Nina Jelovšek: Od Lune do Zemlje in nazaj

Od Lune do Zemlje in nazaj prikaže uničujoče posledice planetarne (politične) apatije sedanosti in naslika prihajajočo distopijo – v nedoločljivi, a vse bolj verjetni prihodnosti, je nekdanj modri planet le še rjava packa na vesoljnem zemljevidu. Z razširitvijo didaskaličnih opisov razvija dramsko pripoved nevzdržnosti situacije na Zemlji, kjer se življenje ob tulečih alarmih, ki opozarjajo na bližajoče nevarnosti kislega dežja, peščenih neviht in smoga, znajde v brezizhodnem položaju. Protagonistka Kara se tako v skokovito strukturiranem dogajanju znajde na lunarni vesoljski postaji, kjer pa jo bolj kot izguba domačega planeta pretrese spoznanje, da je zadnja predstavica človeške vrste. Kljub temu da za Karo Zemlja, ki jo je razjedel antropocentrični zajedalec, postane zgodovinska ostalina, besedilo zametke (poslednje) človečnosti vplete v raziskovanje možnosti nadaljevanja življenja v vesoljni prostranosti. Kotorej Kara v očeh humanoida Daniela prepozna zrcaljenje celotnega vesolja, zasadi potencial neumrljivega upanja, ki ni več vezano na obstoj Zemlje (in človeštva).

Oder je zatemnjen.

Julija Mihovec

Zemlja nič več ne pleše

Prizor 1

Popoldne je in v zdravstvenem domu Rimska cesta ima del osebja ravno odmor. Zdravnik Jupiter in zobozdravnik Saturn iz sosednjih ambulanc se srečata v manjši jedilnici, kjer se ob kavi in prigrizkih pogovarjajo še drugi zaposleni.

Jupiter: *Si požvižgava in prepeva, medtem ko čaka, da mu bo avtomat za kavo do konca nalil podaljšani espresso.*

»Skoraj raj si,

Rimska cesta.

Nevidni plini

in prekrasne zvezde.

Tu vesolje

skriva svoj zaklad ...«

Saturn: *Ravno vstopi v jedilnico in veselo reče: »Oho kolega Jupiter. Danes ste pa dobre volje. Kakšna dobra novica?« V avtomat vrže kovanec in si naroči belo kavo z mlekom.*

Jupiter: *Veselo: »Ne samo ena. Kar dve.«*

Saturn: *»Sama ušesa so me. Kar na dan z besedo.«*

Jupiter: *Se usede na stol in se pretegne: »Včeraj so šle vse moje lune na ples. Veš, kakšna tišina je bila. Tako dobro nisem spal že več milijonov let.«*

Saturn: *Se nasmehne in se usede zraven njega: »Aha, lahko si mislim, kako ti je. Tudi jaz svoje kamenčke kdaj težko spravim spat. Ob večerih znajo biti kar klepetavi. Me je že strah, kaj bo, ko zrastejo.« Se zasmejita.*

Jupiter: »Tokrat me boš zagotovo popolnoma razumel.«
Potem ko to reče, iz svoje šalčke srkne požirek kave. Na obrazu naredi čuden izraz in reče: »Spet sem si pozabil v kavo dati dodatno žličko sladkorja. Zelo grenka je.« *Ponovno se spači:*
 »Sovražim grenke kave.«

V jedilnico vstopi Venera. V rokah drži telefon in med zdravniko išče Jupitra. To opazi Saturn in ji pomaha z roko, da ga opazi ter pokaže na Jupitra. Hitro stopi do njiju.

Venera: »Se opravičujem, ker morim. Pacientka Zemlja vrača klic. Prej ste jo klicali.«

Jupiter: *Prime telefon, ki mu ga podaja Venera:* »Aha, hvala.« *Jupiter se umakne na hodnik in se javi na telefon.* »Dober dan, doktor Jupiter pri telefonu. Prej sem vas klical, ker vam moram sporočiti dobro novico. Farmacevt Neptun nam je danes dopoldne sporočil, da so našli zdravilo za vaše obolevanje.« *Zemlja na drugi strani začne govoriti* »Ja ... tudi mi smo zelo ... veseli ... ja ... no ... kdaj ... kdaj pa bi ... ja ... me veseli ... kdaj pa bi se lahko ponovno oglasili v moji ambulanti, da vam dam napotnico? Najbolje bi bilo, da čim prej.« *Zemlja na drugi strani odgovori.* »Odlično, torej boste prišli še danes. Se vidimo.« *Jupiter prekine zvezo in se vrne v jedilnico.*

Venera ta čas sedi s Saturnom in se z njim sproščeno pogovarja. Pridruži se jima Jupiter in ji da telefon.

Venera: »Hvala.« *Vstane in se napoti nazaj v ambulanto.*

Jupiter: *Jo ustavi in ji reče:* »Venera, tudi ti si lahko vzameš malo odmora. Ni ti treba neprestano delati, saj se osončje ne bo začelo vrteti v drugo smer, če česa ne boš še isti hip naredila.« *se zasmeji in se usede na svoje mesto.*

Venera: *Med hojo iz jedilnice mu odgovori:* »Saj si ga bom,

samo še nekaj kartotek uredim in prevzamem novo zalogo razkužil in rokavic, ki bodo vsak čas prispele. Pa še na pregled moram naročiti pacienta Marsa, ki je včeraj klical, pa nisem imela ob sebi knjige za naročanje,« govori vso pot iz jedilnice, tudi potem ko jo že zapusti.

Jupiter: *Medtem ko gleda za njo, z nasmehom na ustih reče:* »Vsak si želi take asistentke, kot je ona. Vedno postori več, kot je treba.«

Saturn: »Res je, tudi meni bi koristila. Merkur je čisto zmeden.« *Iz šalčke srkne še zadnji požirek kave z mlekom. Celo je spil, medtem ko je Jupiter na hodniku po telefonu govoril z Zemljo.*

Jupiter: »Včeraj je Neptun odkril zdravilo za bakterijo, ki je napadla Zemljo.«

Saturn: *Začudeno in navdušeno hkrati:* »Res!? Česa ne poveš!«

Jupiter: »To je moja druga dobra novica,« se nasmehne.

Saturn: »Odlično,« pogleda na uro in ugotovi, da bo kmalu konec odmora: »Moram iti. Nov pacient me čaka.«

Jupiter: »Tudi jaz.« Vstaneta in odideta iz jedilnice. Jupiter spije vso svojo kavo na enkrat in se še tretjič skremži ob njeni grenkosti. Nato oba lončka vržeta med reciklirane odpadke.

Prizor 2

Dogajanje je postavljeno v ambulanto doktorja Jupitra. Njegov delovni čas se počasi zaključuje in ravno se je poslovil od svoje zadnje naročene stranke. Na vratih nekdo potrka.

Jupiter: »Kar naprej.«

Zemlja: *Vstopi v ambulanto:* »Pozdravljeni.«

Jupiter: *Z mize vzame že natisnjen listek z napotnico za zdrava-*

vila: »Slabo izgledate, a se mi zdi, da se vseeno dobro držite.«

Zemlja: *Utrujeno in obupano reče:* »Ljudje mi ne dajo miru.«

Jupiter: »Ja, grozna bakterija. Zelo agresivna. Od kar sem zaposlen v zdravstvu, še nisem odkril nobene take grozne okužbe. Torej že več milijonov let. Bakterija vas zelo izčrpava in utruja. Vaša atmosfera je tako zelo umazana, poleg tega pa vam je izčrpala še veliko zemeljskih plinov. Z raziskovanjem česa vsega je zmožna pa se še ukvarjamo. Bojim se, da več kot smo uspeli predvideti.« *Zemlji poda listek z napotnico.*

Zemlja: »Hvala.« *Nekaj časa pregleduje, kaj je napisano na listku:* »Aha, COVID-19.«

Jupiter: »Ja, farmacevti naj bi ga dobro preverili na vzorcu, ki sem vam ga vzel mesec dni nazaj. Pravijo, da naj bi jih ta popolnoma oslabil in posledično tudi uničil.« *Zemlja priki-ma.* »Prosil bi vas pa, da vseeno še naprej jemljete predpisane doze zdravila HIV, Malarija in Ebola. Samo preventivno, če s COVID-19 ne bo, kot je predvideno.«

Zemlja: »Se bom držala navodil. Hvala še enkrat in na svidenje.«

Jupiter: »Na svidenje!«

Jupiter nato dokončno pospravi ambulanto in odide.

Prizor 3

Pet mesecev pozneje.

Jupiter sedi v svoji ambulanti in skupaj z Venero ureja karto-teke Cerere, Plutona, Eride, Makemake in Haumea (pritlikavih planetov), ki bodo prišli na sistematski pregled. Naenkrat zazvoni telefon.

Jupiter: *Pogleda na telefon, na katerem je izpisan klicatelj:* »Neptun?« *se javi.* »Prosim ... aha ... razumem, ja ... kako pa

to? ... ja ... aha.« *Medtem ko govori, prikimava in si stvari zapiše na list.* »Hvala Neptun in na svidenje. Se še slišiva.« Ko prekine, se zamisli.

Venera: *Ga zaskrbljeno pogleda:* »Kaj pa je?«

Jupiter: »Zdravilo, ki sem ga dal Zemlji, ni v redu. Nemudoma ga mora nehati jesti.«

Venera: »Ali naj jo pokličem in ji to sporočim?«

Jupiter: »Ne, naj raje osebno pride na pregled, še danes, če je mogoče, takih stvari ni dobro govoriti po telefonu. Prosim, pokliči jo in jo stisni v moj urnik.«

Venera: »Velja.« *V telefon vtipka številko in si ga priglasi na uho.*

Prizor 4

Zemlja še istega dne pride na pregled. Popoldne je in Jupiter je ravno zaključil z vsemi sistematskimi pregledi. Zemlja potrka na vrata ambulante.

Venera: *Odpre vrata:* »Kar naprej, prosim.« *Pospremi zemljo do Jupitra in ju pusti sama. Zemlja se usede na stol pred njega.*

Jupiter: »Vesel sem, da ste lahko že danes prišli na pregled, a žal imam slabe novice za vas.«

Zemlja: *Zaskrbljeno:* »Kaj pa je, doktor?«

Jupiter: »Žal boste morali zdravilo COVID-19 prenehati jemati. Ob ponovnem testiranju so v laboratoriju odkrili grozne stranske učinke, ki se prej niso pokazali. Zdravilo naj bi uničilo tudi živali, ki so dobre za vaše delovanje.«

Zemlja: *Zgroženo:* »Kaj? Pa tako dobro sem se počutila.«

Jupiter: »Žal je tako. Ne smete več jesti tega zdravila.« *Zemlja žalostno izdihne in povesi glavo.* »Naj vas še pregledam.« *Vzame povečevalno steklo in začne pregledovati ze-*

mljino površino.

Zemlja: »Kako se vam zdi?«

Jupiter: *Godrnja:* »Kaže, da se je bakterija poskrila na varno in zdaj v mirovanju čaka, kaj bo. Vedno znova nas preseneča. Nismo vedeli, da je tega zmožna. Sicer je pa vse tako, kot je bilo. Zelene površine še kar naprej bliskovito izginjajo, voda se polni s snovjo, ki jo proizvajajo ljudje, mutualisti še kar naprej izginjajo ... joj ... skrb vzbujajoče je vse skupaj.«

Zemlja: »Kaj lahko naredim, da se tega rešim?«

Jupiter: »Počivajte in hodite k meni na redne preglede. Samo to. Obljubim, da bomo poiskali pravo zdravilo, še preden bo prepozno.«

Prizor 5

10 let kasneje, leto 2030.

Jupiter vstopi v svojo ambulanto, kjer na stolu že sedi Venera in pripravlja ambulanto. Ravno ko se želita pozdraviti, ju zmoti klic. Spogledata se. Jupiter sprejme klic.

Jupiter: *Med pogovorom se začne nasmihati.* »Prosim ... aha ... kaj res? ... pa saj to je odlična novica ... aha ... ja ... razumem ... super ... hvala ... lepo se imejte ... na svidenje.«

Jupiter se na široko nasmehne Veneri.

Venera: *Začudeno:* »Kaj pa je?«

Jupiter: *Veselo:* »Našli so zdravilo za Zemljo! To bo zagotovo delovalo!«

KONEC

Simon Grad

Tisoč let že zemlja pleše

drama absurda

Osebe: Mirna, Mamert, Janez, Morje in Glas

Oder je zatemnjen.

GLAS

Bodi zemlja!

(Tišina)

Bodi svetloba!

Na odru se prižge luč. Štirje igralci ležijo na odru.

GLAS

Bodi obok sredi voda in naj loči vode od voda!

Igralci s telesi oponašajo valovanje, kot da bi bili sami
voda.

GLAS

Vode pod nebom naj se zberejo na en kraj in prikaže naj
se kopno!

MAMERT

(S telesom preneha oponašat valovanje. Se udari v glavo.)

Koja mona je to sem postavlja?

GLAS

Zemlja naj požene zelenje, rastlinje, ki daje seme, in drevje,
ki na zemlji rodi sadje s semenom po svoji vrsti.

Janez in Mirna ponazorita rastline, drevesa (MORJE do konca
predstave oponaša valovanje in Mamert negibno leži).

GLAS

Zemlja naj rodi živa bitja!
Igralca z glasom in telesom oponašata ribe, nato dinozavre in različne živali, na koncu opice.

GLAS

Naredimo človeka po svoji podobi! Gospoduje naj živini in vsej zemlji!

Mamert vstane pokončno in ponosno.

GLAS

Sedmo milijardletje bom počival.

MAMERT

Jaz sem HOMO!

Igralci zdaj oponašajo predjamske ljudi. Zebe jih, zato se grejejo ob ognju. Vsi izgledajo navdušeni nad ognjem.

JANEZ

Jaz ... govori! Led, led. Mamut! Mamut!

MAMERT

Kaj mamut?

Igralci uprizorijo lov na mamuta. Po lovu jih ne zebe več.

MIRNA

(Sadi rastline.)

Pšenica.

MAMERT

Ti ne imeti dovolj pšenice.

MIRNA

Ti veliko?

MAMERT

Ja.

MIRNA

Ti meni dati?

MAMERT

Ja, a ti biti moj prijatelj. Ti meni pomagati delati. Ti živeti
v hiši zraven moje, a tvoja biti manjša.

JANEZ

(Pristopi.)

Poglejta, kaj znam. Znam napisati P Š E N I C A.

MAMERT

To ni vredno pšenice.

JANEZ

(Užaljen.)

MAMERT

Ti meni pšenico.

MIRNA

Za kaj?

MAMERT

Za denar.

MIRNA

Ta kamen ni nič vreden.

MAMERT

Ooo, ta kamen vreden. Poglej, jaz sem v zakonik napisal,
da ta kamen zelo veliko vredno. Jaz ti dati za polovično
ceno.

MIRNA

Denar je vreden.

(Zamenjata kamen in pšenico.)

Igralci gradijo piramido.

JANEZ

Pridite, sinovi Izraela, da vas popeljem iz Egiptovske dežele.
(Igralca mu sledita. Hodijo. On pobere dve plošči in jih dvigne.)

Deset zapovedi, sinovi Izraela.

Mirna se usede po turško in meditira. Mamert jo občuduje opazuje.

MAMERT

Siddhartha Gautama. Buda!

JANEZ

(Teko po odru kot zmešan.)

Heureka, heureka!

MIRNA

Demokracija izhaja iz razmišljanja ljudi, da če so enaki v vsakem pogledu, so absolutno enaki.

MAMERT

Ave cesar!

JANEZ IN MIRNA

Ave!

JANEZ

(Stoji v obliki križa.)

Oče, oče ... odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!

MIRNA

Jaz hočem svilo! Kdaj bo prišla.

JANEZ

Rekel sem, da pride. Iz Kitajske so jo že poslali, sedaj je že na polovici svilne ceste.

Mamert priteče in ubije Mirno, nato po odru lovi Janeza.

JANEZ

Barbari v Rimu! Barbari!

MAMERT

Alah je rekel, da je on edini bog. Prenehajte s čaščenjem
fejk bogov. Verjemite v edinega boga, Alaha!

MIRNA

(Se zbudi in pobere s tal.)

Kam spet greš?

JANEZ

Jaz ... saj veš. Evropejce gremo lovit.

MIRNA

Dobro, ne bodi pozen Viki -ng.

MAMERT

Oh, kako ste kraljična svetega rimskega cesarstva nemške
narodnosti. Ste v redu?

MIRNA

Da gospod Rimski škof.

MAMERT

Prosim vas, recite mi papež.

JANEZ

Za koga se pa imaš! Škofje smo vsi enaki.

MAMERT

Ne, ne, jaz sem bolj pomemben.

JANEZ

To je prepir. Noben se ne bo več igral s tabo tvojih »ver-
skih igric«, če se boš tako obnašal. Ti ... rimokatolik!

MAMERT

Pravoslavec.

JANEZ

Dovolj prepira, saj smo že razdvojeni. Rešimo skupaj sveto
deželo iz umazanih rok muslimanov.

MAMERT

Tako se govori. Dajmo jih križat! Vse!

JANEZ

Dajmo! Bomo rekli križarske vojne!

Janez in Mamert jahata konje. Mirna samo opazuje z roba odra, kaj delata.

JANEZ

Poveljnik Gengis.

MAMERT

Gengis-kan. Gengiskan jaz lepo prositi.

JANEZ

Slabe novice. V zadnjem mestu je eden od naših staknil kugo.

MAMERT

(Prestrašen.)

Črno smrt.

JANEZ

Zakaj živimo v tako temačnem času, mar ne bi bilo bolje, če bi se zgedovali po Grkih. Oni so bili res izvrsten narod. Kaj, če bi prenovili človeštvo, ga ... ponovno rodili - ponovno rojstvo - renesansa.

(Tiska.)

Koliko denarja bom zaslužil s tem tiskanjem. Menihi ne bojo več to, kar so bili.

MAMERT

Bizanc je naš ... mislim Istanbul. Živi naj Sulejman.

JANEZ

In vendar se vrti!

(Vsem pokaže jezik.)

MAMERT

Danes grofje Celjski in nikdar več!

JANEZ

Ideja! Če je svet res okrogel, lahko pridem v Indijo, če plujem proti zahodu. In dobimo novo pot, do začimb, zdaj ko nam Turki preprečujejo dostop do njih.

Igralci se delajo, da plujejo po morju.

JANEZ

Poglej jih Indijce ... Indi-jan-ce.

MAMERT

(Pribija nekaj na zid.)

JANEZ

Kaj je to, Luter?

MAMERT

Ah nič, samo 95 razlogov, zakaj je cerkev zanič.

JANEZ

Mislim, da Habsburški ne bo zadovoljen z njimi.

MAMERT

Ej, a tekmujeva?

JANEZ

V čem?

MamertKdo bo zavzel več sveta in imel več kolonij po svetu.

JANEZ

Okej, Amerika je moja.

MAMERT

Noup, ZDA so se osamosvojile.

JANEZ

Kam naj dam sedaj vse svoje zapornike?

MAMERT

Ni problema, smo odkrili Avstralijo.

JANEZ

Do you hear the people sing ...

MAMERT

Dol z monarhi, dol s cerkvijo! Živela demokracija in nacionalizem.

JANEZ

Ničesar niso pozabili in ničesar se niso naučili. Vključno s tem, da se Rusije ne zavzema pozimi. Sveta Helena, prosi za nas.

Vsi igralci se gibajo, kot da so v vlaku.

MIRNA

Kako hitro gremo!

JANEZ

Kaj vse si bojo še izmislili. Najprej parni stroj, zdaj še vlak.

Svašta.

Vsi se vržejo po tleh. Zraven njih pade bomba.

MAMERT

To je vojna vseh vojn! Zadnja vojna, ki jo bo svet videl.

JANEZ

(z ruskim naglasom)

Dragi moji, rad bi vam povedal, da je komunizem zakon.

Na odru se sedaj vrti jazz glasba, Janez in Mirna plešeta,

Mamert v kotu govori po telefonu.

MAMERT

Heil Hitler! Heil! Heil! Heil!

(Odide z odra.)

JANEZ

Kaj, če bi vse Jude spravili na varno v njihovo obljubljeni deželo, v kateri sploh ne živijo že drugi ljudje. Oni bodo z veseljem odstopili državo za Jude.

Na odru zagrmí. Vsi popadajo na tla. Nekaj minut se ne premaknejo.

MAMERT

(Pride na oder.)

Hirošima, ček!

Luči na odru začnejo utripati, igralci se postavijo vsak v svoj kot. Mirna je skrčena v kotu. Janez drži v roki mobilni telefon. Mamert pa žalostno gleda proti publikí. Morje prvič v predstavi miruje in ne valuje, pač pa zgleda mrtvo.

MIRNA

(Joče v kotu.)

Tako sem sama. Nobenega nimam ... nobenega. Zakaj sploh živim, saj nobenemu ni mar zame?

(Se začne rezat.)

Oh ta bolečina vsaj malo ... vsaj malo bolj ... bol ...

(Se zgrudi na tla.)

JANEZ

(Telefonira.)

Omojbog, jaaaa! Točno to sem govoril. Ne, res, to je noro, počakajte, da si naprintam možgane za seminar, samo sekundico.

(Na printerju si natisne možgane.)

Lahko nadaljujeva, kje sva že ostala ...

MAMERT

(z nasmeškom)

Danes sem dobil kar dve šalčki riža, kar dve! Tako vesel že dolgo nisem bil. Prav čutim, da se moje telo upira.

(Njegov ton počasi postaja žalosten.)

Danes je praznik, zato so nam prinesli hrano. Drugače je ne dobimo nič. Hvala Bogu, da je sedaj tako vroče, da nam ni treba skrbeti za obleke. Vedno več ljudi umira zaradi lakote. Vedno več ... več ...

(Težje diha, nato se zgrudi po tleh.)

JANEZ

(Se odpravi do morja.)

Kako je vroče! Oh kakšno ogabno morje. Pf, fuj, vonj ima po mrličih. Oh, in po plastiki. Kako so se včasih lahko ljudje kopali v tej nesnagi. OGABNO! Mogoče pa včasih le ni bilo toliko plastike. Mogoče bi morali rešiti ta naš planet.

Mogoče ga še lahko. Ampak kako?

(Tišina.)

Ah, koga briga.

Luči se ugasnejo.

GLAS

Kaj si naredil?! En dan spim in si vse uničil. Ti ... ti ... ti ...

PREKLET BODI HOMOSAPIENS!

Luči se prižgejo, vrti se Zemlja pleše. Igralci plešejo tako, da opletajo z vsemi okončinami na vse strani. Kot podivjani. Glasba je vedno glasnejša, dokler že ne hrešči. Potem se naenkrat vse ugasne.

KONEC

Nina Jelovšek

Od Lune do Zemlje in nazaj

Prizor 1

Zemlja. Celoten planet je puščoben, uničen, nebo je rjavo. Nihče se ne spomni sonca, zelenih travnikov in vetra na licih. Spomnijo se samo zgodb in pravljic svojih babic in dedkov. Kara sedi stran od pozabljenega mesta. Sedi na tleh, ob skalah. V rokah ima preklopnik, napravo s katero lahko pokliče na druge planete. Preklaplja med Marsom, Venero, Jupitrom in nazadnje na Luno. Sliši Danielov smeh z druge strani.

Daniel: Ti si že prava vesoljska pustolovka!

Kara: Pošlji mi vesoljsko ladjo pa grem takoj na pustolovščino. Tja med zvezde. *(Pokaže zvezde za Danielom.)* Kako si srečen, ker jih lahko vidiš.

Daniel: Kaj pa ti vidiš?

Kara: *(Se ozre v nebo.)* Strupene pline, meglice, puščavo. *(Zavzdihne.)* Ne morem verjeti, da smo prišli tako daleč. Da so videli, ampak nič naredili. In zdaj ni ničesar več. Kakšno srečo imaš, da živiš tam gori. Brez peščenih neviht, kislega dežja in smoga.

Daniel: Ni lahko. Ker gledam Zemljo od tu in postanem žalosten.

Kara: Še huje je, če jo občutiš. Vse bi dala, da bi prišla na postajo. Zadoni alarm. Iz mesta se sliši panika.

Daniel: Kaj se dogaja?

Kara: Če zatuli enkrat, je smog, če zatuli dvakrat, kisli dež, če trikrat, peščena nevihta. Zatuli še enkrat, potem potihne.

Kara: Kisli dež torej. Če ostanem, me bo scvrlo.

Daniel: Ne smeš ostati tu. Kara, pojdi!

Kara vzame preklopnik. Danielova slika izgine.

Prizor 2

V daljavi se zbirajo koprenasti oblaki. Na trgu je gneča. Ljudje tečejo do porušenih stavb, da bi se skrili. K Kari hiti šepajoč fant z železno roko.

Yuli: Kara, pridi.

Kara: Kaj ste vsi panični? Saj je samo malo dežja. Zakaj se ne vprašajo, kaj smo storili z lastnim planetom?

Yuli: Na prednike se lahko jeziš tudi pod streho.

Kara prime Yulija pod roko, da bi mu pomagala. Bližata se stavbi, kjer starec trka po vratih, a ga ne spustijo noter.

Starec: Ko bo konec, vas bom na gobec! Ne morete nas zapreti ven!

Kara: Greva pod drugo streho.

Naslednja stavba je malce bolj oddaljena. Oblaki so nevarno blizu. Še nekaj ljudi prihiti z ulic, da bi se skrili. Fant trči ob Karo. Iz žepa ji pade preklopnik.

Kara: Pazi malo! (*Spusti Yulija, da bi poiskala, kam se je naprava odkotalila.*) Pojdi, pridem za tabo.

Kara vzame napravo s tal, tedaj pa jo starec zgrabi.

Starec: Si zmešana? Scvrlo te bo, če se ne spraviš na varno.

Kara: Spustite me! Tam je moj prijatelj!

Starec: Tista železnina nima možnosti. Samo muči se. Gibčna si in pametna. Taki morajo preživeti.

Kara: Kakšne bedarije. Yuli! *(Otepa se starca, a je premočan.)*
Yuli, pohiti!

Starec jo zvleče v stavbo in za njima zaprejo vrata. Kara ga boksne v obraz in stopi na nogo. Zažene se k vratom, ki jih zapreta dva močnejša moška. Kara maha Yuliju, poskuša mu pomagati, a tedaj se ulije. Deček pade na tla.

Kara: Ne! *(Obrne se k množici)* Ste znoreli? Kar pustili ste ga tam?! Cel kup ljudi brez človečnosti! Nič čudnega ... saj ... *(Ulijejo se ji solze, skrije se v kot, kjer zahlipa.)*

Ženska: Ali slišite to?

Slišijo oddaljen odmev. Kara je trmasta in noče prisluhniti. Na eni strani stropa se podre streha.

Ženska zavrešči. Karo zajame tema.

Prizor 3

Lunarska postaja. Kara leži na zdravniškem stolu, odpre oči in zagleda zelo poznan obraz.

Kara: Daniel!

Daniel: Pa se le spoznava v živo. Kako sem te vesel. To je Ben. Moj prijatelj.

Ben: Živjo, Kara. Veliko mi je povedal o tebi.

Kara: Spomnim se ... zrušil se je strop.

Daniel: Skrbelo me je zate. Nisi se oglasila. Ko smo poslali reševalno vozilo, si ležala pod ruševinami. Samo, da si ostala cela.

Ben: Naj ti razkaževa postajo. Daniel je rekel, da si si vedno želela sem gor.

Kara: *(Navdušeno)* Ja!

Prizor 4

Sprehajajo se po postaji. Leteči droni, hiteči znanstveniki, visoki dvometrski roboti. Kara je navdušena. Ob velikem steklenem oknu zagleda rjav planet.

Kara: Je to ...?

Ben: Je.

Kara: Včasih je bil ...

Ben ji pokaže na tablici fotografijo Nase iz leta 2020. Nikakor ni več modra in zelena, kot je slišala v pravljicah za lahko noč. To jo razžalosti.

Kara: Ne razumem zakaj ...

Daniel: (*Jo prime za ramo.*) Bi šla skakat po površju neb-nega sira? (*Kara ga začudeno pogleda.*) Tako so včasih rekli Luni. Pridi.

Prizor 5

Kara je preoblečena v vesoljsko obleko. Skače v zrak, vriska, občuduje zvezdnato nebo. Za njo prideta Ben in Daniel. Opazi znanstvenike, ki opravljajo raziskave. V postajo vstopajo in izstopajo ljudje brez mask in astronavskega kombinezona, tudi Ben in Daniel ga nimata.

Kara: Zadušili se bodo! Vidva tudi! Vsi se boste zadušili, ni zraka! (*Zgrabi Daniela za roko.*) Gremo hitro noter! Kaj čakata?

Ben: Nisi ji povedal?

Kara: Nisi mi povedal česa?

Ben: Mi nismo ... ljudje.

Kara: Kaj pa potem ste? Saj izgledate točno kot jaz? Mislim mi! Nehajta se zafrkavati. Ste se nekako prilagodili na podnebje?

Ben: Ne.

Daniel: Humanoidi smo.

Kara: Nihče od vas ...

Ben: Nihče.

Kara: Ampak ... kdo ... kako?

Daniel: Že takoj so poslali nas.

Kara: Kaj pa Armstrong in ...

Ben: So stopili na Luno, niso pa živeli. Vrnili so se nazaj. Potem so poslali nas.

Kara: Ampak izgledata stara trinajst let! Koliko sta ...

Daniel: Več sto. Ne računam več.

Ben: Jaz tudi ne. Irelevantno je. Na Marsu si star drugače, na Plutonu drugače. Časa se sploh ne da pravilno izmeriti.

Kara: Kaj pa ... *(Pokaže proti Zemlji.)* Kaj pa oni? Kaj pa planet? Ne bo več moder in zelen?

Daniel: Bojim se, da ne.

Kara: Mislila sem, da raziskujete. Da boste vse popravili!

Ben: Raziskujemo. Ampak je ni tehnologije, ki bi vse popravila.

Kara: Zato ste kar obupali?! Saj lahko počasi z majhnimi koraki. Majhen korak za človeka, majhen za ...

Ben: Majhen korak za človeka, a velik skok za človeštvo.

Kara: Ah, koga briga!? Kaj bo sedaj z ljudmi tam spodaj?

Ben: *(Počasi, skrušeno.)* Kara, nikogar ni več tam.

Daniel: Bila si edina preživela. Žal mi je.

Kara: Žal ti je? Kaj pa ti sploh veš? Saj roboti nimate čustev!

Ben: Pošljem drone za njo? Da se ne izgubi.

Daniel: Ne, bom že jaz.

Prizor 6

V tišini sta se sprehajala. Ogledovala si je kraterje in vesoljno nebo. V daljavi je zagledala zastavo. Spomnila se je maminih zgodb o prvem postanku na Luni in odhitela tja. Res so bile stopinje in zastava. Počepnila je, a obleka je bila tako težka, da jo je prekucnilo na stopinje.

Kara: Ne, ne. Ne, še to.

Daniel jo je dvignil in posedel na tla.

Kara: Zdaj sem pa uničila še zgodovinsko vrednost. Daniel: Nisi. Še zdavnaj je uničena. To je samo hologram. Kara: (*Začudi se.*) Res ni nič, kot bi moralo biti.

Daniel: Žal mi je, da sem te razočaral.

Kara: Nisi. Jaz sem razočarala sebe. Prevelika pričakovanja.

Daniel: Tukaj si. Redek človek na Luni. Kara: To bo, ko nikogar ne bo več. Vi. Daniel: Smo tako zanič?

Kara: Ne, nikakor. Prijazen si. In skrben. S tabo se lažje pogovarjam od vseh tistih skupaj.

Daniel: Sprogramirani smo tako.

Kara: Zakaj so poslali vas?

Daniel: Ne potrebujemo kisika, hrane, vode, ne zbolimo. Dlje zdržimo. In smo čisto ekološki.

Kara: Zdaj sem čisto sama.

Daniel: Mene imaš. In Bena. In vse na lunarski postaji.

Kara: Škoda, da Yuli tega ne vidi. Verjel je, da ...

Daniel: Kadar te pogledam, vidim sočutje, iskrenost, skrb. Sprogramiran sem, da vidim algoritem vsakega človeka. Ljubeznivost, talent, pa tudi stran, ki si je ne želiš videti. V tebi pa je ... ena sama čarobnost.

Kara: *(Kara se je igrala z luninim prahom. Ne nebu je zagledala meteor, ki je počasi švignil mimo Obzorja.)* Je to ...?

Daniel: Zvezdni utrinek.

Kara občuduje nebo. Opazuje oddaljene zvezde in planete, barvne galaksije.

Kara: Tukaj je vse tako drugače. Tako mirno je. Tako ... preprosto. Ljudje pa bi vse to radi uničili. Bi, če bi jih še kaj ostalo. Nič čudnega, da so poslali vas. Vedeli so, da ... Od nas ni nič drugega kot ena sama zloba.

Daniel: Nisi zlobna.

Kara: Mogoče ne. So bili pa drugi. Sploh ... edina sem. Zadržanja. Kako čuden občutek. Pa sem mislila, da so tam na Luni še drugi. No, saj so. Boljša različica nas.

Daniel: Nisem te hotel razočarati.

Kara: Nisi. Rešil si me. Ne veš, kakšna beda je tam spodaj.

Daniel: Ah, verjemi, da vem. Skupaj se zasmejita.

Kara: Rada bi ostala tukaj. Z vami.

Zazreta si iz oči v oči. V Danielovih očeh se zazrcali celotno vesolje.

Daniel: Dobrodošla pri nas.

S3P

The Beatles

Na natečaj za najboljši strip, ki je potekal v znamenju 60-letnice ustanovitve glasbene skupine The Beatles, smo prejeli en prispevek. Zaradi tega se je žirija odločila, da bo stripovsko delo Jake Florjančiča (mentorica Martina Potočnik), Rumena podmornica, nagradilo kot edini prejeti prispevek v kategoriji.

S3P 2020 – The Beatles

Žirija:

Tjaša Šesek – stripovska navdušenka, zaposlena v MKL

Pia Nikolič – stripovska kritičarka in raziskovalka

Miha Hančič – avtor stripov in ilustrator

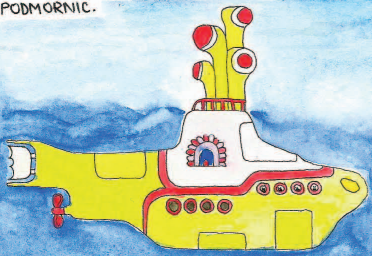
Nagrajenec:

Jaka Florjančič: Rumena podmornica

(mentorica Martina Potočnik)

RUMENA PODMORNICA

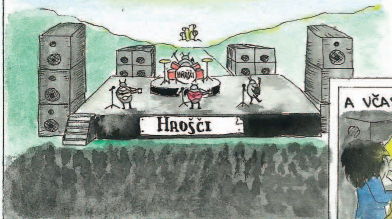
"V MESTU, V KATEREM SEM SE RODIL, JE ŽIVEL ČLOVEK, KI JE PLUL PO MORJU. GOVORIL NAM JE O SVOJEM ŽIVLJENJU; O DEŽELI PODMORNIC.



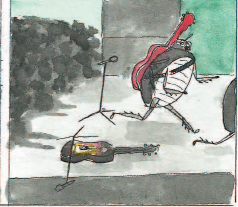
PLUJEMO PROTI SONCU, DOKLER NE NAJDEMO MORJA ZELENE. ŽATO ŽIVIMO POD VALOVI V SVOJI RUMENI PODMORNICI.



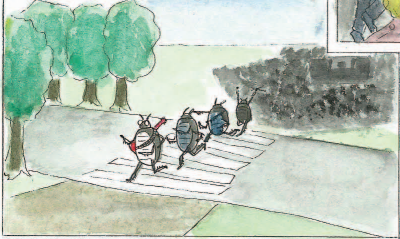
VSI ŽIVIMO V RUMENI PODMORNICI, RUMENI PODMORNICI, RUMENI PODMORNICI.



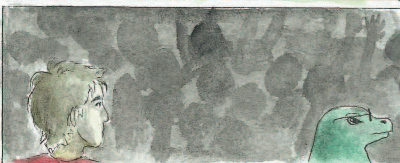
A VČASH SE UPRAŠAM ...



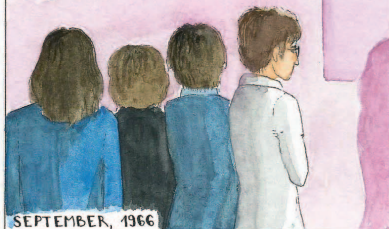
BOMO V NJEJ LAHKO VEČNO ŽIVELI ?



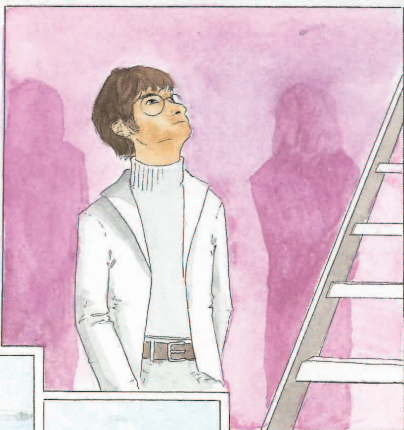
PLUJEMO PROTI SONCU, DOKLER NE NAJDEMO MORJA ZELENE. ŽATO ŽIVIMO POD VALOVI ... V SVOJI RUMENI PODMORNICI."



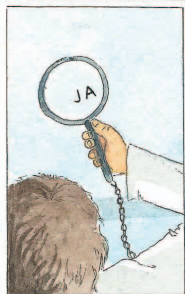
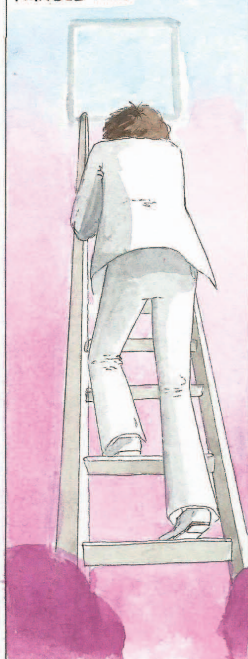
RAZSTAVE SO BILE EDEN OD REDKIH
KRAJEV, NA KATERIH SMO BILI NA VARNEM
PRED OBOŽEVALCI. TAM SO BILI LJUDJE OKOLI
NAS PREZAPOSLjeni S SVOJIM EGOM, DA BI
HRANILI NAŠEGA.



SEPTEMBER, 1966



NAVELIČAN SEM BIL
NENEHNEGA PESIMIZMA.
OSEMNAJSTLETNIKOM, UJETIM
V DŽUNGLI, NE BOMO PRAV NIČ
POMAGALI Z MORBIDNIMI
MISLIMI. LE LJUBEŽEN LAHKO
PRINESE MIR.



POTEM SEM JO
ZAGLEDAL. ŠE
PREDEN SVA SPREGOVORILA, MI JE YOKO S
SVOJO UMETNINO POKAZALA, DA JE BILA
NA SVET POSLANA Z ENAKIM POSLANSTVOM
KOT JAZ; HOTELA JE ŠIRITI UPANJE IN SVETLOBO.



"ZAPRI OČI IN POLJUBIL TE BOM. KO PA ME NE BO OB TEBI, BOM VSAK DAN PISAL DOMOV IN TI POŠILJAL SVOJO LJUBEZEN.



VSO LJUBEZEN TI BOM POSLAL. VSO SVOJO LJUBEZEN BOM ISKREN. LE TEBI POŠLJEM SVOJO LJUBEZEN. VSO LJUBEZEN TI BOM POSLAL."



"PO ROJSTVU OTROK SEM ZAČENJAL RAZUMETI, DA SE JE MOJE POSLANSTVO SPREMENILO V NUJO. ČUTIL SEM SE ODGOVORNEGA, DA JIMA ZAPUSTIM BOLJŠI SVET, BOLJŠI OD TISTEGA, V KATEREM SEM ODRAŠČAL SAM. ZAČEL ME JE GRISTI DVOM: ALI DELAM DOVOLJ? ALI JE SPREMEMBA SPLOH MOGOČA?"



"SAMO TI ZNAŠ UTIŠATI MOJE SKRBI, SAMO V TVOJEM OBJEMU SE LAHKO SPRIJAZNIM
S STRUPENIM IN TEMNIM SVETOM. TI SI MOJA OPORA, MOJE VODILO; MOJ ČUVAJ
PRED TEMO.



NAENKRAT MI POSTANE JASNO, DA NISEM ODREŠENIK ČLOVEŠTVA IN TO NITI NE
MOREM POSTATI. DOVOLJ MI JE BITI PREPROSTO **TVOJ.**"





VILA PODVIN
restaurant • rooms • souvenirs • garden
by chef Uroš





Mestna občina
Ljubljana



Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

LJUBLJANA:
CITY OF LITERATURE
...
Unescoovo
krajinsko mesto
od 2015



Ljubljana2025
Evropska prestolnica kulture
Kandidatka

Mestna knjižnica Ljubljana
metaFORA, poHAIKUj,
preDRAMl se, S3P
Nagrajeni prispevki 2019/20

Izdala in založila: Mestna knjižnica Ljubljana
Zanjo: mag. Teja Zorko
Uredil: Rok Dežman
Oblikovala: Ingrid Verdnik Pal
Tisk: CICERO d. o. o.
Naklada: 2000 izvodov

Ljubljana 2020



Kersnikova 2, 1000 Ljubljana
www.mklj.si